📕 מילון בעלי החיים של הכיתה: מחפשים לפי סדר האלף-בית

כיתה ב' | עברית – חינוך לשוני | 45 דק' | שיעור לפי מעגל הלמידה · מערך למורה

❓ איך מוצאים מילה במילון עבה – בלי לדפדף בכל הדפים?

עיגון בתוכנית הלימודים: הישג נדרש 8 – הכרה והבנה של המערכת הלשונית, ציון דרך עד סוף כיתה ב': "חיפוש במילון על פי סדר האלף בית"; הישג נדרש 4/5, עד סוף כיתה ב': "שימוש במילון להבהרת משמעות של מילים בטקסט" ו"הפקת מידע מספרי לימוד, מספרי מידע מאוירים וממילון". (תוכנית הלימודים בחינוך לשוני – עברית, יסודי: פרק רביעי – הישגים נדרשים (משרד החינוך))

מטרות

- התלמידים יסדרו שמונה מילים לפי סדר האלף-בית לפי האות הראשונה.
- התלמידים יסבירו מה תפקידן של מילות הראש בראש דף המילון (המילה הראשונה והאחרונה בדף).
- התלמידים ימצאו שתי מילים במילון ילדים בתוך שלוש דקות ויקראו את ההסבר שלהן.
- התלמידים יכתבו ערך אחד למילון הכיתתי: מילה, הסבר קצר ואיור.

מושגים: סדר האלף-בית · מילון · ערך · מילות ראש (מילות מפתח בראש הדף)

חומרים: מילוני ילדים מאוירים – אחד לכל זוג (או צילום של 4 דפי מילון) · כרטיסי מילה של בעלי חיים: ארנב, ברווז, גמל, דג, זברה, חתול, פיל, צב · פס אותיות א–ת על הקיר · דפי A5 ריקים לערכים של המילון הכיתתי, מהדק או קלסר · מסך להקרנת הסרטון והסימולטור

מהלך השיעור לפי שלבי מעגל הלמידה

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **6 דק'**	*לעורר צורך: למה צריך סדר כדי למצוא מהר.* 1. מראים מילון עבה ושואלים: "יש כאן אלפי מילים. איך נמצא את המילה זברה?" 2. מקשיבים לכמה הצעות ורושמים אותן על הלוח, בלי לתקן. 3. שואלים: "מה אתם משערים – לפי מה מסודרות המילים במילון?"
2. התנסות **12 דק'**	*התנסות בסידור – לפני שנותנים את הכלל.* 1. מחלקים לכל זוג שמונה כרטיסי בעלי חיים בערבוביה. מבקשים: "סדרו אותם בשורה כך שיהיה קל למצוא כל אחד". 2. שואלים זוגות שסידרו אחרת (לפי גודל, לפי מקום מחיה): "איך סידרתם? איזה סדר יעזור לכל אחד בעולם למצוא?" 3. מפנים את תשומת הלב לפס האותיות שעל הקיר ומבקשים לסדר שוב – לפי האות הראשונה. 4. מקרינים את הסימולטור: זוג אחד מסדר מול הכיתה, הכיתה בודקת עם פס האותיות. 🕹️ **סימולטור:** מסדרים את מילון בעלי החיים – הסתכלו על האות הראשונה בכל מילה. מי ראשון ומי אחרון? (בעמוד השיעור באתר)

3. המשגה **10 דק'**	*המשגה: סדר האלף-בית, ערך ומילות ראש.* 1. מסכמים מן ההתנסות: "כל המילונים מסודרים לפי אותו סדר – סדר האלף-בית." 2. צופים בסרטון "סדר א"ב – היכרות עם דף מילון" (אפשר לעצור אחרי ההסבר על דף המילון). 3. מראים דף מילון אמיתי: מצביעים על הערך (המילה וההסבר שלה) ועל המילים שבראש הדף. 4. מסבירים: "המילים שבראש הדף מראות איזו מילה ראשונה ואיזו אחרונה בדף. אם המילה שלנו נמצאת ביניהן – היא בדף הזה." 5. מגדירים את המונחים וכותבים אותם על הלוח. **מושגים:** סדר האלף-בית – הסדר הקבוע של האותיות מ-א ועד ת. במילון מסדרים את המילים לפי האות הראשונה שלהן. · מילון – ספר (או אתר) שבו המילים מסודרות לפי סדר האלף-בית, וליד כל מילה כתוב מה פירושה. · ערך – מילה במילון יחד עם ההסבר שלה. · מילות ראש – המילים שבראש דף המילון: המילה הראשונה והמילה האחרונה בדף. הן עוזרות לדעת אם המילה שמחפשים נמצאת בדף. 🎬 **סרטון:** סדר אב' הכרות עם דף מילון (אילנה בן שושן) – youtube.com/watch?v=lVbQbexmfKU
4. יישום – ביצועי הבנה **12 דק'**	*ביצוע הבנה: חיפוש אמיתי במילון וכתיבת ערך למילון הכיתתי.* 1. כל זוג מקבל שתי מילים מתוך משפט על בעלי חיים (למשל: "הצב איטי, ויש לו שריון קשה") ומחפש במילון את המילה שריון. מודדים זמן: שלוש דקות. 2. הזוג קורא את ההסבר ומספר לכיתה במילים שלו מה פירוש המילה. 3. כל תלמיד כותב ערך אחד למילון הכיתתי: שם בעל חיים, הסבר של משפט אחד ואיור. 4. בסוף כל הכיתה מסדרת יחד את הדפים לפי סדר האלף-בית ומהדקת אותם למילון. **משימה:** כתבו ערך למילון בעלי החיים של הכיתה: שם בעל החיים, משפט אחד שמסביר מהו, ואיור. אחר כך מצאו את המקום הנכון לדף שלכם במילון.
5. סגירת המעגל – רפלקציה והערכה **5 דק'**	*הערכה ורפלקציה.* 1. פותרים את השאלון במסך – כל הכיתה מצביעה, ומי שטעה מסביר איך חשב. 2. שואלים שתיים משאלות הרפלקציה. 3. מניחים את המילון הכיתתי בפינת הקריאה ומזמינים להוסיף לו ערכים במשך השבוע. 📝 **שאלון** (6 שאלות) **ורפלקציה** – בדף לתלמיד.

התאמה לשונות

מתקשים	• למתקשים: ארבעה כרטיסים בלבד ופס אותיות אישי על השולחן; חיפוש במילון עם דף מסומן מראש.
בינוניים	• לבינוניים: שמונה כרטיסים, חיפוש שתי מילים במילון וכתיבת ערך אחד.
מתקדמים	• למתקדמים: מילים שמתחילות באותה אות (דג, דבורה, דוב) – לסדר לפי האות השנייה, ולמצוא במילון מילה שלישית לבחירתם.

מחוון

- מסדר/ת שמונה מילים לפי האות הראשונה בלי טעות או בטעות אחת.
- מסביר/ה במילים שלו/ה מה תפקיד המילים שבראש הדף.
- מוצא/ת מילה במילון בתוך שלוש דקות.
- כותב/ת ערך שיש בו מילה, הסבר של משפט אחד ואיור מתאים.

רב-תחומיות

- מדע וטכנולוגיה: הערכים במילון הכיתתי מתארים מאפיינים של בעלי חיים (כיסוי גוף, תנועה, מזון) – ידע מתחום מדע וטכנולוגיה על בעלי חיים בסביבה.
- מתמטיקה: סדר ורצף: כמו מספרים על ישר המספרים, האותיות מסודרות בסדר קבוע, ומחפשים לפי "לפני" ו"אחרי".

תשובות השאלון: 1–ב · 2–א · 3–ב · 4–ב · 5–ב · 6–א

📕 מילון בעלי החיים של הכיתה: מחפשים לפי סדר האלף-בית

שם _____ כיתה _____ תאריך _____

❓ אֵיךְ מוֹצְאִים מִלָּה בְּמִלּוֹן עָבֶה – בְּלִי לְדַפְדֵּף בְּכָל הַדַּפִּים?

🕹️ **בסימולטור: הִסְתַּכְּלוּ עַל הָאוֹת הָרִאשׁוֹנָה בְּכָל מִלָּה. מִי רִאשׁוֹן וּמִי אַחֲרוֹן?**
אֵיךְ עָזַר לָכֶם סֵפֶר הָאוֹתִיּוֹת לְסַדֵּר מַהֵר?

_____

_____

🛠️ **משימה:** כָּתְבוּ עֵרֶךְ לְמִלּוֹן בַּעֲלֵי הַחַיִּים שֶׁל הַכִּתָּה: שֵׁם בַּעַל הַחַיִּים, מִשְׁפָּט אֶחָד שֶׁמַּסְבִּיר מַהוּ, וְאֵיזוֹר. אַחַר כָּךְ מִצְאוּ אֶת הַמָּקוֹם הַנָּכוֹן לַדַּף שֶׁלָּכֶם בַּמִּלּוֹן.

_____

_____

_____

📝 שאלון

1. אֵיזוֹ מִלָּה תּוֹפִיעַ רִאשׁוֹנָה בַּמִּלּוֹן?

◯ דָּג ◯ אַרְנָב ◯ גָּמָל

2. אֵיזוֹ מִלָּה תּוֹפִיעַ אַחֲרוֹנָה מִבֵּין הַשְּׁלוֹשׁ?

◯ צָב ◯ פִּיל ◯ חָתוּל

3. מָה זֶה עֵרֶךְ בַּמִּלּוֹן?

◯ מִסְפַּר הָעַמּוּד ◯ מִלָּה וְהַהֶסְבֵּר שֶׁלָּהּ ◯ הַצִּיּוּר בַּכְּרִיכָה

4. בְּרֹאשׁ הַדַּף כָּתוּב: "גָּמָל – דְּלִי". הַאִם הַמִּלָּה דָּג נִמְצֵאת בַּדַּף?

◯ לֹא ◯ כֵּן ◯ אִי אֶפְשָׁר לָדַעַת

5. לָמָּה הַמִּלּוֹן מְסֻדָּר לְפִי סֵדֶר הָאָלֶף-בֵּית?

◯ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה יָפֶה ◯ כְּדֵי לִמְצֹא מִלָּה מַהֵר ◯ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה עָבֶה

6. אֵיזוֹ אוֹת בָּאָה מִיָּד אַחֲרֵי ז?

◯ ח ◯ ו ◯ ט

🪞 רפלקציה

מָה לָמַדְתִּי הַיּוֹם עַל הַמִּלּוֹן?

_____

אֵיזוֹ דֶּרֶךְ עָזְרָה לִי לִמְצֹא מִלָּה מַהֵר?

_____

מָה הָיָה קָשֶׁה לִי, וְאֵיךְ הִסְתַּדַּרְתִּי?

אֵיזוֹ מִלָּה הָיִיתִי רוֹצֶה לְחַפֵּשׂ בַּמִּלּוֹן בַּבַּיִת?

אני יכול/ה...	בטוח/ה	כמעט	עוד לא
אֲנִי יָכוֹל/ה לְסַדֵּר מִלִּים לְפִי סֵדֶר הָאָלֶף-בֵּית.			
אֲנִי יָכוֹל/ה לִמְצֹא מִלָּה בַּמִּלּוֹן בְּעֶזְרַת הַמִּלִּים שֶׁבְּרֹאשׁ הַדַּף.			
אֲנִי יָכוֹל/ה לִכְתֹּב עֵרֶךְ: מִלָּה וְהֶסְבֵּר.			